

др Радомир Ј. Поповић
Историјски институт
Београд

ТРГОВЦИ И ТРГОВИНА ИЗМЕЂУ СРЕМА И ШАБАЧКЕ НАХИЈЕ ОД 1815. ДО 1833. ГОДИНЕ

Сажетак: У овом раду је на основу сачуване грађе Шабачког магистрата указано на карактеристичне појаве у трговини између Аустрије и кнез Милошеве Србије. Указано је на протекционистичке мере које су предузимане са обе стране, врсту трговине и имена појединих трговаца која се јављају у архивским документима.

Кључне речи: трговина, трговци, Срем, Шабачка нахија.

Питање трговине између Аустрије и Турске, а затим Аустрије и Србије, од краја 18. до средине 19. века, побуђивало је пажњу историчара, што се јасно уочава из сумарног прегледа историографских радова о тој теми. Због специфичности и значаја који је имала, историчаре је највише занимала трговинска размена устаничке Србије и Аустрије, чему је немерљив допринос дао у својим радовима Славко Гавриловић.¹ Даница Милић је, опет, у својој минуциозној студији *Трговина*

---

1 А. С. Филиповић, *Право трговине у обновљеној Србији до 1835. године*, Архив за правне и друштвене науке, 5-2, 1908, 182–192; 5-3, 1908, 244–254; 5-4, 1908, 392–400; 5-5, 6, 1908, 513–527; С. Беновић, *Сремски трговци и Први српски устанак до 1809. године*, ЗМСДН, 5, 1953, 5–25; М. Коларић, *Димитрије Пуљевић, трговац из Сремске Митровице и снабдевач за време Првог устанка*, ЗМСДН, 7, 1954, 169–176; С. Гавриловић, *Занатлије и трговци у Шиду за време спахиске власти (1777–1848)*, ЗМСДН, 18, 1957, 5–17; М. Костић, *О дунавско-савској трговини, лађама, лађарима и лађарским цеховима у XVIII и XIX веку до појаве железница*, Историјски часопис, 9–10, 1959, 259–293; Д. Милић, *Аустро-српска трговина 1813–1815. године и покушај оснивања аустриског конзулата у Србији*, Историски часопис, 9–10, 1959, 333–344; С. Гавриловић, *Грађа за историју трговине Босне и Србије са Аустријом (1789–1849)*, ЗМСДН, 44, 1966, 91–119; Исти, *Сремски сточарски трговци о својим теškoћама 1811–1813*, ЗМСИ, 5, 1972, 153–155; Исти, *Митровачки трговци и Први српски устанак: (поводом 175-годишњице Првог устанка)*, ЗМСИ, 20, 1979, 103–112; Исти, *Сремска трговишта у првој половини XIX века*, ЈИЧ, 3–4, 1973, 121–130; Д. Милић, *Трговина Србије 1815–1839*, Београд 1959; Иста, *Један век*

Србије 1815–1839. осветлила развој трговине у Србији за време прве владе кнеза Милоша.² Користећи грађу Магистрата шабачког, похрањену у Међуопштинском архиву у Шапцу, као и документа из фонда Кнежеве канцеларије чувана у Архиву Србије, покушаћемо у овом раду да идентификујемо трговце из Срема који су пословали у Шабачкој нахији у наведеном периоду и проблеме с којима су се сусретали. У раду смо се определили за 1815. годину, почетак владавине кнеза Милоша, јер представља ново раздобље у историји Србије, и годину 1833, када је Хатишерифом укинут турски феудализам и целокупна унутрашња управа прешла у надлежност српских власти.³ Трговина између Аустрије и Србије у периоду између 1815. и 1833. године због несређених политичких прилика и истовремено присуство српске и турске управе у привредним односима, па и трговини, давали су специфичан однос.

Иако је вековима Сава разграничавала два велика царства, која су дуж њених обала постављала пограничне страже и контумаце, у привредном погледу она је представљала трговински катализатор и место сусрета пословних и предузимљивих људу из Мачве и Срема. Преко царина у Рачи и Шапцу одвијала се легална трговина стоком, пољопривредним производима, ситничарском робом, алатом и тако даље, а између тих пунктова за легалну трговину постојали су бројни канали за кријумчарење о чијем се броју данас може само нагађати. На примеру митровачког трговца Димитрија Пуљевића најбоље се могу приказати трговинске везе између српских трговаца с обе стране Саве, успостављене крајем 18. века. Наиме, Пуљевић је за време последњег аустријско-турског рата 1788–1791. године из Срема прешао у Шабац, где је започео да тргује житарицама и стоком, склопивши пословне уговоре с трговцима из Београдског пашалука Николом Милићевићем Луњевицом и Николом Музикравићем. Њих тројица засновали су трговину на велико, идући за пословима до Јадранског мора. Када је почео Први српски устанак, Пуљевић је постао један од најважнијих лифераната војне опреме за устаничку војску, настављајући, истовремено, извоз стоке, меда и лоја из Србије. Када је Шабац ослобођен 1807. године, Пуљевић се у њему настанио и наставио је трговину са Луњевицом и Музикравићем са којима је, с почетним капиталом од 40.000 гроша, основао кредитно и извозничко предузеће са замашним подухватима. Претежно је извожена стока преко Пуљевићевог

привредне историје Шапца, у: Шабац у прошлости, књ. 3, Шабац 1980, 1–204; В. Стојанчевић, *Шабац и Шабачка нахија од избијања Првог устанка до краја кнез-Милошеве владе*, у: Шабац у прошлости, књ. 2, Шабац 1980, 117–119.

2 Д. Милић, *Трговина Србије 1815–1839*, Београд 1959.

3 Р. Љушић, *Историја српске државности*, књ. II, Србија и Црна Гора, Нови Сад 2001, 98–99.

транспортног предузећа дереглијама.⁴ Осим Пуљевића, са устаничком Србијом трговали су, према подацима из 1810. и 1811. године, митровачки трговци Никола Атанасијевић, Алекса Војмиловић, Гаврило Лукинић, Петар Михајловић, Стеван Николић, Пантелија Панић и Павле Филиповић који су извозили житарице у Србију, док су увозници били Георгије Димитријевић, Никола Костић и Стеван Николић.⁵ У Протоколу Шабачког магистрата помињу се Јован Радиновић из Белегиша и његов ортак Георгије Чудић из Земуна, Гајо с Митровачке скеле, Сима Димитрију из Земуна, извесни Бан, ортак Јована Сафунџића, родом из Босне.⁶ Такође, у изворима сусрећемо митровачке трговце ситничарском робом Константина Костића и Николу Костића, који су 1812/13. године пословали у шабачком крају.⁷ Због недостатка извора тешко је утврдити тачан број трговаца који су се тим послом бавили дужи временски период. Тако је Славко Гавриловић закључио да је, на пример у Шиду, за време спахијске управе од 1777. до 1848. године, у просеку било десетак крупних трговачких породица стоком и житарицама, а чешће су се јављали повремени трговци ситничарском робом, којима је трговина била секундарно занимање.⁸

Када је Први српски устанак 1813. године угушен, Србија је осим војног пораза доживела привредни слом, јер је капитал акумулиран током устаничких година пропао, имовина уништена и разграбљена, или реквирана од аустријских власти. „Господар” Димитрије Пуљевић је банкротирао и доведен је до просјачког штапа, због чега се из Митровице преселио у Старе Бановце. Иако је било спорадичних покушаја са аустријске и турске стране да се у време од 1813. до 1815. године обнови трговинска размена преко Србије, у томе се није успело, због нестабилних политичких прилика изазваних турским насиљем и због појаве куге, па је због тога трговина била ограничена.⁹

Постојање српске и турске управе на територији Београдског пашалука после завршетка Другог српског устанка, оптерећеност становништва бројним

4 М. Коларић, *нав. дело*.

5 С. Гавриловић, *Митровачки трговци и Први српски устанак*, 106–107.

6 Да је устаничка власт покушавала да контролише трговину ради убирања такси сведочи нам наредба Шабачког магистрата од 31. јануара 1809. године којом се заповеда „да се није ниједан трговац овдашњи, нити страни, прешао на састанак без допуштења с[лавног] М[агистрата] шаб[ачког] зашто ће под каштигу доћи” (Р. Ј. Поповић, *Протокол и регистар шабачког магистрата од 1808. до 1812. године*, Београд 2010, 80).

7 С. Гавриловић, *нав. дело*, 194.

8 Исти, *Занатлије и трговци у Шиду*, 11–12.

9 Д. Милић, *Аустро-српска трговина 1813–1815*, 333–334; М. Коларић, *нав. дело*.

дажбинама (харач, чибук, димница...), као и видљиве последице ратних пустошења, неповољно су утицали на развијање целокупне привредне активности у Србији. Ипак, „слатка тишина”, како се у изворима често јавља опис мирнодопског стања које је наступило у Србији после 1815. године, омогућила је постепени развој трговине у новим околностима и са новим носиоцима. Користећи свој привилеговани положај, кнез Милош је приграбио монопол у трговини и постао је први трговац у Србији, дајући првенство својој браћи Јеврему и Јовану и својим ортацима.¹⁰ Али, не само што је имао монопол, у смислу да је прво продавана његова стока, него је кнез Милош прописивао правила, којима је штитио сопствене и државне интересе. У пролеће 1829. године кнез Милош је забранио трговцима из Србије да претерују стоку у Аустрију ради продаје, све док трговци из прека не пазаре у Србији, „пак онда као погођена и њиова да се превози”, а одлука је образложена уштедом од плаћања царина. Међутим, у време доношења одлуке на скеле је било дотерано око 4000 комада свиња, за које су трговци из Србије узели капару од трговца из Срема, који су издејствовали дозволу од митровачке регименте да свиње превезу на аустријску територију. Међутим, наредне 1830. године, трговци из Аустрије који су у међувремену у шабачком крају капарисали 8000 комада свиња, нису могли да их због забране својих власти извезу из Србије. Наиме, команда митровачке регименте без одобрења владе у Бечу није могла да увезе свиње из Србије. Стога, трговци са митровачке и кленачке скеле моле кнеза Милоша да „о свом трошку” извезу свиње.¹¹

Аустријске пограничне власти и бечка влада, с друге стране, одређивале су обим трговине, што је приморавало трговце из Србије да се прилагођавају околностима. Тако, на пример, септембра 1829. године, аустријске власти су одредиле контумац у трајању 19 дана за свиње које су се увозиле из Србије. Пошто тај пропис није важио за Босну, трговци са митровачке скеле молили су кнеза Милоша да им дозволи да свиње претерају у Босну и одатле их извезу у Аустрију.¹²

Страни трговци су добијали дозволе уз гаранцију домаћих трговаца и њихово кретање је надзирано. Таксе за пасоше за стране трговце, услед пораста трговине, почеле су да се уводе од 1823. године и две године касније странци су плаћали

---

10 Павле Радомировић из Шапца известио је кнеза Милоша 26. августа / 7. септембра 1823. године да су трговци из Трста покуповали много волова и пустара у Срему и да желе да купе волове од кнеза Милоша. Он им је продао 40 грла, тешких 2 центе по цени од 40 форинти (Архив Србије (даље: АС), Кнежева канцеларија (даље: КК), Шабачка нахија XXXVII, 81).

11 АС, КК, XXXVII, 175.

12 АС, КК, XXXVII, 158.

један грош. Према уредби из 1825. године таксе су подељене на четири класе: за трговину у унутрашњости земље објава прве класе стајала је 12,20 гроша до 15 гроша; за трговање по Босни и Турској од 25 до 60 гроша; за трговање по Аустрији објава 3 класе 50–53 гроша и најзад објава за калаузе преко 13 гроша. Евиденција издатих пасоша била је немогућа, јер је само за три месеца: јун, јул и август 1829. године, Шабачки магистрат издао 272 пасоша за одлазак на вашаре и трговину.¹³ Суд народни српски 27. августа / 8. септембра 1830. године донео је пропис којим је магистратима у нахијама наложено да строго контролишу трговце који иду по селима и да им забрани да по селима продају „чивит, игле, стипсу, мараме и огледала” и да их, уколико прекрше ту забрану, ухапсе и пошаљу у Крагујевац.¹⁴

Сваке године, око средине новембра, били би познати сви кандидати трговаца за идућу годину. Јеврем Обреновић као заповедник Шабачке и Ваљевске нахије Народном суду у Крагујевцу подносио је извештај и оцену за предложене кандидате, да би већ у јануару наредне године било издавано такозвано Објавленије за текућу годину. У архиви Суда Окружја шабачког налази се списак трговаца за 1832. годину којима је дозвољено, између осталог, „да могу са цесарском страном са живом марвом трговину водити” и да су, због тога, сви платили таксу од 53 гроша и 12 пара. На списку се налазе у већем броју „овострански” и у мањем броју „онострански” трговци. Ради илустрације наводимо њихова имена: Јован Марковић из Варне, Сава Николић, Јован Ковић, Јован Мостарлић, Георгије Николић, Јован Романовић, Никола Нинић, Јован Нинић, Ранко Милићевић, Коста Радовановић, Милинко Максимовић, Павле Рекалић, Ђенасије Симић, Јован Чоло, Пантелија Илић, Теодор Чустих, Арсеније Јовановић, сви из Шапца, затим Максим Радивојевић и Мато Николић из Вукошића, Ђурађ Каралазић из Салаша Ноћајског, Марко Кустурић из Заблаћа, Лука Радивојевић из Табановића, Нинко Алимпић из Накучана и на крају Деспот Петровић из Засавице. Од трговаца из Срема дозволу за трговину у Шабачкој нахији за 1832. годину добили су: Вук Мијатовић, Милан Вујовић и Милош Андрејевић, сва тројица из Митровице.¹⁵ У штампаном обрасцу Објавленија, који је сваки трговац добијао, писало је да му је допуштено да током наведене године може „у Књажеству нашем сваког рода стоку трговине ради куповати, и на свакој скели нашој, савској и дунавској,

13 Д. Милић, *нав. дело*, 234.

14 Међуопштински историјски архив у Шапцу (даље: МИАШ), Суд Окружија шабачког (даље: СОШ), 27. август 1830.

15 МИАШ, СОШ, 40/1832.

плативши на ону обичан ђумрук у Цесарску државу прегонити”.¹⁶

Извоз свиња је представљао основ извозне трговине из Шабачке нахије у Аустрију. Кнез Милош је забранио извоз мршавих свиња, које су трговци из Аустрије радо куповали по ниској цени и потом их у житородним шумама Срема и Славоније релативно лако товили и по скупљој цени продавали унутар Аустрије и Угарске. Кнежева уредба о извозу само утовљених свиња укинута је 1832. године. На основу непотпуних података, процењено је да је годишње из Србије у Аустрију извожено око 215.000 комада свиња, од чега највећи број из Шабачке нахије.¹⁷

Но без обзира на издате дозволе и какву-такву законску процедуру малобројни страни трговци, махом Срби из Аустрије, суочавали су се са разним проблемима у Србији. Занимљив је случај сточног трговца Милете Јовановића из Руме, који се уортачио са Јанком Штитарцем, сином Марка Штитарца. Посао је добро кренуо. Јовановић је најпре купио већи број крава по уговореној цени од 12 талира по комаду, и одмах по закључењу тог посла, договорили су да Штитарац краве истог квалитета и по истој цени поново испоручи за продају Јовановићу. Међутим, други пут краве које су се продавале нису одговарале румском трговцу, због чега је намеравао да одустане од куповине, али је, ипак, под Штитарчевим притиском, на митровачкој скели купио грла. Када је Јовановић трећи пут одбио да купи Штитарчеве свиње, које су по његовом мишљењу биле лошег квалитета, спор је изнет пред суд у Шапцу, који је досудио у корист Штитарца. Јовановић је морао да исплати наводну штету коју је претрпео Штитарац и уз то допао је апса у којем је одлежао месец дана. У писму Шабачком магистрату 9. новембра 1832. године Јовановић је молио да му се врати новац, сматрајући да је оштећен и преварен. Упозоравао је Суд да ће, уколико му се не удовољи, правду тражити од кнеза Милоша. „Ја сам прешао с царским пасошем трговине ради под ваше покровитељство, а ви мени у вилајет нисте дали ићи, него от вас под силу да узимам, без никаква узрока силу чинити и отимати туђе новце. Што ми је засад узето ја сам рад да ми се врати, јербо ја не знам за какав је то узрок узето и коме сам ја у суду дужан био да се от мене отимају новци. Ако је он [Штитарац] на власти био, трговина не зактева никакове силе, него рачун.”¹⁸

Један од крупнијих трговаца чије се име помиње у архивским документима тридесетих година био је Димитрије Петровић из Митровице. Он је, заправо, био пореклом из Земуна, али је у трговини са Србијом, првенствено са кнезом

16 Исто.

17 Д. Милић, *нав. дело*.

18 МИАШ, СОШ, 727/1832.

Милошем, имао филијале дуж Саве, па се тако помиње и као митровачки трговац, који се бавио увозом житарица из Србије и који је послове уговарао директно са српским владарем. У писму кнезу Милошу 16/28. октобра 1832. године које је писао из Митровице, Петровић је молио српског кнеза да се у Топчидер донесу узорци жита за продају, где би он дошао, уверио се у квалитет и где би се договорили о цени жита.¹⁹ Пола године касније, почетком априла 1833. кнез Милош је обавештен из Шапца да Димитрије Петровић, „велекупец” из Митровице, плаћа пшеницу по десет гроша по товару, јечам по седам гроша, овас по пет гроша, док кукуруз није куповао.²⁰

Често се сусрећемо с примерима када трговци или њихови наследници из Срема потражују наплату од својих дужника у Шабачкој нахији, или обратно. Господар Јеврем Обреновић, заповедник Шабачке нахије, проследио је 10/22. јула 1827. године званични допис митровачке регименте са захтевом Јелисавете Деспотовић, удовице митровачког трговца Петра Деспотовића, која је потраживала наплату дуга од Ненада Тркића из Шапца, који је остао дужан њеном покојном супругу.²¹ Станоје Ћосић из Митровице је 25. маја / 6. јуна 1828. године молио чланове Шабачког магистрата да се поради како би се наплатио неки његов заостали дуг.²² Неколико спорова око наплате дуга пред Магистратом шабачким водио је током 1833. године Митровчанин Јанко Костић. Он је најпре 10/22. августа 1833. године тражио да Магистрат у његово име наплати дуг од Гаврила Бошњаковића, некадашњег писара Шабачког магистрата, који је у међувремену премештен у Лозницу. Стога је Бошњаковић из Лознице упућен на митровачку скелу. На захтев Јанка Костића, Шабачки магистрат је 30. новембра / 11. децембра 1833. године на митровачку скелу због поравнања рачуна послао и Боју Катића, сина војводе Симе Катића.²³ С друге стране, Георгије Јовановић, ћурчија из Мачванског Метковића, обратио се кнезу Милош 20. октобра / 1. новембра 1830. године с молбом да подејствује да му Милан Вујовић, митровачки трговац, и Милован Латољевић из Шеварица врате дуг од 150 гроша, који му дугују од 1816. године када су му под „калауштину марву узимали”.²⁴

19 *Мали гласник*, III, 1913, 44; С. Радовановић, *Из културне историје Земуна*, Земун 1966, 15, 179; АС, КК, XXXVII, 370. Захваљујем се колегиници Александри Новаков из Матице српске на послатим подацима о трговцима.

20 АС, КК, XXXVII, 555.

21 МИАШ, СОШ, 30. јун 1827. Регеста. Документ је изгубљен.

22 МИАШ, СОШ, 25. мај 1828.

23 МИАШ, СОШ, 1022/1833.

24 МИАШ, СОШ, 20. октобар 1830.

№ 40.

 Зазнасеніе

Сверху до нижамъ Штробаца, кою платана Объяв-
леніа Штробаца за ову 1832. Годину овде притима, да тосу
са Царскогъ Суда, Штробину са Животъ Марковомъ
водати, за кою овде платали сваки по 50. Гроша Р. д. по
по доинѣтѣ шеніе

Когдѣ дана Штробу игда, по Объявленіа	Место ошкы, да е Штробацъ	Име и Презиме Штроб- ца	Сумма	Гривенъ
23 ^{го} Января	Варна	Иванъ Марковати	1.	
"	Шабачъ	Сава Наконити	1.	
"	"	Иванъ Ковати	1.	
"	"	Иванъ Мосаради	1.	
"	Вукошати	Максимъ Рагубовати	1.	
"	Шабачъ	Георги Наконити	1.	
"	"	Иванъ Попановати	1.	
"	Засавица	Иримиъ Зангати	1.	
"	Салаши Котайцъ	Израѣи Карагачати	1.	
"	Шабачъ	Ранко Милетицати	1.	
"	"	Никола Банати	1.	
"	Заблаче	Марко Рагобаровати	1.	
"	Шабачъ	Иванъ Кунати	1.	
"	Заблаче	Марко Кукачати	1.	
"	Шабачъ	Коста Радовановати	1.	
"	"	Миланко Максимовати	1.	
"	Српанска Горна	Лука Савановати	1.	
"	Шабановати	Лука Рагубовати	1.	
"	Милароваца	Вукъ Милановати	1.	
		Преводѣ		19

Списак трговаца у Шабачкој нахији за 1832. годину, Суд Окружија шабачког, МИА у Шапцу.

Осим стоком трговало се и осталим животним намирницама. О томе нам сведочи тужба трговца медом Филипа Ковића из Руме који је у жалби Шабачком магистрату окривио своје ортаке у Србији Јоцу Миличанца, Николу Ђурића и Глишу Николића.²⁵ Јеврем Обреновић је у допису Магистрату шабачком 12/24. маја 1830. године одобрио трговцу Кости Јовановићу да може куповати и извозити у Аустрију корњаче.²⁶ Посебно уносна је била трговина сољу која се у највећој мери одвијала на рекама, Сави и Дунаву, у чијим су приобаљима биле подигнуте станице за истовар и даљу дистрибуцију соли у унутрашњост Србије и Босне. Између трговаца сољу, који су, узгред буди речено, били различитих националности и људи који су се бавили другим занимањима, долазило је до повремених чарки и мањих сукоба. Тако се Антун Фишер из Митровице жалио Магистрату шабачком јула 1827. године да су му Турци који су продавали со: Хусеин Ковачевић, Хусеин и Мула-ага, извесни Јаро, и Србин Крста винограција, на речном току Саве од ушћа Дрине до Шапца тровали рибу, те да је он као закупац риболовне аренде био тиме оштећен.²⁷

Крајем 1833. године нагло је опао увоз свиња из Србије у Аустрију, због сточне болести „рамоте”, хромости, која се јавила међу стоком у Србији, што је узроковало да многи трговци са обе стране пострадају. „Гледећи на оностранске трговце да није ове рамоте по марви више би се слило свиња и крава, него због рамоте онострански трговци не смеду да купују онолико колико им је потребно”, писало је у једном извештају кнезу Милошу.²⁸ Јован Остојић, надзорник митровачке скеле, известио је кнеза Милоша 2/14. децембра 1833. године да је потпуно стао извоз свиња, и да их трговци из Аустрије не траже.²⁹ С тим у вези је наредба кнеза Милоша издата неколико недеља касније да трговци не смеју да враћају свиње које су већ капарисане, нити под вересију.³⁰ Ника Адамовић, један од истакнутијих митровачких трговаца, крајем 1833. објавио је банкрот, а иста судбина је задесила те године трговца Димитрија Костића који је у трговини „тако пострадао, да ... нема одкуда себе и фамилију своју издражавати”.³¹

25 МИАШ, СОШ, 2. фебруар 1828.

26 МИАШ, СОШ, 12. мај 1830.

27 МИАШ, СОШ, 13. јул 1827.

28 АС, КК, XXXVII, 615.

29 АС, КК, XXXVII, 655.

30 АС, КК, XXXVII, 669.

31 АС, КК, XXXVII, 665; Р. Ј. Поповић, *Димитрије Костић (Константиновић) – устанички писар и митровачки трговац*, Споменица Историјског архива „Срем”, 10, 2011, 49–50.

Трговци постају значајан друштвени слој у Србији нарочито од 1830. године, када је хатишерифом прокламована слобода трговине. Даница Милић је утврдила да је у време од 1816. до 1833. године на територији Шабачке нахије трговало повремено или стално 320 трговаца, од чега 156 у Шапцу, првенствено стоком, али и другим артиклима. Она је, такође, утврдила по годинама број главних трговаца у Шабачкој нахији у наведеном периоду:

Год.	1816	1817	1818	1819	1820	1821	1822	1823	1824	1825	1829	1831	1832	1833
Бр. гл. трг.	4	4	5	5	19	2	32	26	11	41	59	8	127	95

Због тога што су монопол у трговини држали кнез Милош и његови ортаци, иако је било трговаца попут: Николе Милићевића Луњевице, Илије Мостарлије, Павла Пајовића, Павла Радомировића, Павла Рекалије, Јована Романовића и Панте Романовића, који су у шабачком крају трговали, неки од краја 18. века а неки од Првог српског устанка, из године у годину је слабио удео трговаца из Срема у шабачком крају. Неки су одустајали од посла, а поједини су прихватили српско држављанство и као држављани Кнежевине Србије настављали са привредним активностима.³²

32 Р. Ј. Поповић, *нав. дело*, 49; Д. Милић, *Један век...*, 32–33.

Radomir J. Popović, PhD
Institute of History
Belgrade

TRADESMEN AND TRADE BETWEEN SREM AND THE COUNTY OF ŠABAC FROM 1815 UNTIL 1833

SUMMARY

The problem of trade between Austria and Turkey, subsequently between Austria and Serbia, from the end of the 18th century up to the middle of the 19th century, drew attention of historians. This was particularly interesting during the First Serbian Uprising, when Dimitrije Puljević from Mitrovica stood as a prominent figure. Prince Miloš Obrenović had controlled the complete trade in Serbia since 1815. Hence, in the County of Šabac, it was dominated by Jevrem Obrenović and those who befriended the Obrenović family. Nonetheless, certain regulations concerning the trade were made: grants given to tradesmen and trading associates if they pay taxes and control over cattle exportation and importation. One of the first measures undertaken by prince Miloš was to prohibit exportation of lean pigs to Austria.

Tradesmen from Srem were gradually being superseded by those from Serbia. Consequently, on the list of tradesmen from the County of Šabac in 1832, only three of twenty seven were from Srem.